

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadványban átvéve:
 Egy évre — 10 kor.
 Helyben kábelben átvéve:
 Egy évre — 20 kor.
 VISSZAPOSTÁLTATVA:
 Egy évre — 24 kor.
 Helyben átvéve — 8 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 szombat napok kivételével.

Bejelentés és hirdetés:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kábeltek visszadási
 vagy megújításra nem vállalkozik.

Hirdetések és hirdetések a
 kiadványban intenzív.

Árnyék ár 3 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 19.

Sztrájk a végtelenségig.

Garázda naplopóknak soha sem volt olyan jó dolguk, mint most. Birkatürellemmel viselik el kihágásaikat a közönség egy része, mások pedig a fenti türelemhez hasonló rövid észszel követik a kolomposokat.

Hová? Meddig?

Föltesszük a kérdést s nem merünk rá felelni.

Van egy régi mese az ördögről, a ki egyszer véletlenül télen bukkant fel a földre. Didergett a metsző szélben pokoli meleg után s igyekezett valahol fedél alá húzódni. A falu végén a szegény ember házából világozás látszott; oda kuporodott az ördög az ablak alá s elkezdett keservesen sirni, mennyire didereg. Engedje meg a szegény ember, hogy csak a kisujját bedugja az ablakon. Megengedték neki. Hálálkodott az ördög s olyan szépen beszélt, hogy a kezét is betehette. Egy kis kérésre könyökig bejutott, akkor elkezdett tovakodni, bebújt derékig, fenyegetőzésre pedig egyszer csak egészen beugrott a szobába s rögtön az asztalfőre telepedett.

A bakter arrafelé járt s nagyot csodálkozott. Meg is kérdezte a szegény embert, miért nem dobja ki az ördögöt?

— Hagyd el, felelt az. Az a baj, hogy bebocsátottam. Most már örülök,

hogy megtűr a házamban s csak a kenyerelem eszi el előlem.

Igy vagyunk az örökös sztrájkokkal is. Előbb szánalmat keltettek a sztrájkolók, pár év múlva egyezkedtek, nemrég még csak követelöztek, ma pedig parancsolnak.

És eleszik a kenyeret a becsületesen dolgozók elől, míg maguk izgatnak, káromkodnak s nem dolgoznak.

Tévedés azt hinni, hogy a sztrájkok ma a munkaadók és a munkások ügyei. Olyan magasak a követelések s oly aránytalanul leszállították a munkások a saját ellenszolgalmányaikat, hogy a bért a munkaadó az eddigi bevételből fedezni nem tudja. Áthárítja hát a kiadási többletét a rendelőre s a naplopó lusták dupla bérét megfizetjük mi mindnyájan, á kik reggeltől estig, néha éjszaka is dolgozunk a betevő falatért. Mi a mindennapi kenyérből akarunk megélni, a naplopók a mindennapi sztrájkból.

Nincs az az élősdi, amely czélszerűbben be tudná rendezni életét.

»Szervezett testvérek,« álljatok mellénk! Ez a felhívás. Azaz szervezett testvérek, ti dolgozzatok s véres verítékek keresett kenyereket adjátok nekünk, akik nem dolgozunk. És a szervezett testvérek beállanak szervezett ballekoknak s jól tartják a henyéket. Persze van is miből, a szakszervezeti pénztár megtelt. Nem hiába indítottak sztrájk-kalózkodást az elmúlt hónapokban minden egyes

szakma terén. Jogtalanul feljebb csavarták a munkabéreket mindenütt, hogy legyen a naplopókat miből jól táplálni. Nemcsak a dolgozó munkás tartja tehát a dologtalan, hanem az áthárítás folytán a szervezett balekok segélyében ott uszlik az ön nehezen, de becsülettel megkeresett pénze is, mélyen tisztelt olvasóm.

Valóság tehát, hogy beült a henyé a főhelyre s eleszi a dologtalan a dolgozóknak kenyereit.

Még szép, hogy megtűrnek bennünket s megengedik, hogy más »szakmákban« dolgozzunk.

Ha így haladunk, ez sem fog sokáig tartani. Már is emlegetnek általános sztrájkokat, a hol senki sem dolgozik, mindenki csak követel. Kitől? Legközelebb az Uristen ellen is sztrájkot fog hirdetni Ehrenfeld az emberiség nevében, rendőri pártfogással. Lehetséges, mert ha eltűrik a szakmabeliek terrorizálását és sztrájkba szorítását, hát akkor egy szép napon valamennyiünket tétlenségre kényszeríthetnek, rendőrségestül és katonástul.

Arcunk pirul s fellázad önérzetünk az ilyen eljárás ellen. S mikor látjuk a Fő-utca házait teleszemelve kihívó plakátokkal, mikor látjuk a közeledő kemény telet, az aggódó apát, a kinek egy jogállamban nem szabad dolgoznia s a kinek éhes a gyermeke s mikor néhány elcsapott naplopóért hozzájuk hasonló alakok a munkások százainak kezéből ütök ki a vakoó kanalat, de azzal a ke-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Uj cseppkőbarlang.

Irta: Dessewffy Arisztid.

A csodás természetű alkotást, a révi barlangot, a mult év december havában fedezték fel. Egy Handel nevű államvasuti pályafelügyelő ki mellesleg kutató, kereső turista, arra lett figyelmes, hogy a révi szorosban, a Sebes-Körösben vizes alakjában alázuhánó bőséges vízi patak, onnan pár száz lépésnyire, hatalmas sziklafal alól tör elő, mintha a föld méhéből fakadna. Elgondolkozott a feltűnő jelenségen s elhatározta, hogy dynamitrobbantással megtájtja a sziklafal keskeny nyílását, hogy a patak keletkezése felől tájékozást nyerjen. Nyomban írt Aradra. Czárán Gyula mennyháza birtokosnak, aki szenvedélyes turista s ki az egész királyhági hegységben otthonos — akit az oláh nép is ajkára vett már, mert évek óta »Olcsásza herczegének« hiva — felkérte, jöjjön a helyszínére s kutatónának együtt a titokzatos sziklák mögött.

Czárán e hirre nyomban oda utazott, megajtották ketten az első robbantásokat s feltárták a révi barlang bejárata s ismételt kutatás után a további belterületek s cseppkő és egyéb alakulatok varázslatos világa.

Azóta Czárán Gyula kényelmes turistaösvényt készített a nehezen megközelíthető barlanghoz, serpentinákkal s a sziklák világában elmésen és merészen alkalmazott lépcsőzetekkel. Az erdőszélen minden lápten-nyomon vörös-fehér olaj-fes' ékkel megjelölt szálkák jelzik az utat, úgy hogy barlangig jutás ma már kényelmesnek mondható.

A barlang bejáratát az onnan kifolyó kristálytisza patak medre képezi. A barlang további iránya innen több méternyi emelkedéssel felfelé halad s hatalmas sziklafalakkal szegélyezett kisebb-nagyobb, helyenként igen magas boltív tágabb helyiségekben vezet át.

Mindjárt az elején a »sárkányok«-nak elnevezett ragyogó fehérségű, kettős sziklaalakulat ragadja meg az ember figyelmét, amelyek élesen válnak ki a többi komor, sötétalapú sziklafalaktól. Tovább menvén, hol tágasabb

szorosokon, olykor csak a patak kiszélesedő medrének gázlóján át elérjük az »Oltárt«. Két színes oszlop között egy »tabernaculum«-szerű kőlap adja meg e szép résznek az oltárszerű jellegét.

Innen a barlang jobbra kanyarodik s csakhamar egy felfelé húzódó magas boltozatu részben, jobbra-balra önálló szikladarabok emelkednek ki az alapszintől s elnevezésüknek megfelelően csakugyan »Kálváriára« emlékeztetnek.

Egy balkanyarodással ahhoz a gömbölyű szikladomborulathoz, mondjuk kődudorodáshoz vezet az ösvény, melyet a barlang feltalálói »Földgömbnek« kereszteltek el.

Innen kezdve a barlang egy hosszú szorosba szűkül össze, ahol már tipikus cseppkőalakulatok vannak.

Csodás képződések világa tárul itt elénk. Ellentétben a barlang előző részeiben tapasztaltakkal, ahol a cseppkövek ritkábbak, de szokatlan terjedelműek, helyenként majdnem ember nagyságúak; itt lévő alakzataik sűrűk, mintha mindmennyi szál gyertyák volnának,

A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre

MITTEILER EDE

Nagyvárad,
 Fő-utca.
 (Uri Casinó-épület).
 TELEFON 520.

angol divat férfiszabó-cség

Szövetek méterenként nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít férfi-öltönyöket, s minden e szakba vágó ruhaneműket. — Női costümöket, valódi angol SZÜVETEK nagy választékban.

nyeret is; hát akkor lehetetlen oda nem kiáltanunk, ne tovább! Vissza!

Félre a félrendszabályokkal s le a keztyüvel! Erély kell ide és kérlelhetlen szigorúság. A ki nem akar dolgozni és izgat, azt irgalmatlanul le kell zárni s be nem szabad bocsátani a munkások közé. Van rendőrség, van katonaság, van törvény — szégyen, hogy még sincs rend.

Gyermek a munkások többsége, nem képes belátni, hogy most már a sztrájkkal csak a kolompásoknak adjól meg nem érdemelt ebédjükhöz finom szivart, önmagának pedig csak árt. Szép szóval nem lehet már jó nagy részüket visszatéríteni, mert a mi szép szavunknál jobban hat rájuk a kolompások hazug szava terrorizmusa. Fordítsuk vissza a fegyvert saját javukra. Az egész közönség hangosan követeli az erélyes fellépést. Alljon hát elő az a rendőrség a sarokból s feleljen meg valahára nevének és hivatásának.

Ha minden dolgozó kőműves mellé egy szuronyos bakát állítunk is: akkor is meg kell óvni a munka szabadságát s a szegény ember kenyerét. S ha megtelik a rendőrségi fogház letartóztatottakkal, akkor is kérlelhetlenül zár alá kell tenni mindenkit, a ki mást nem enged dolgozni. Nem lesz népszerűbb ember a rendőrkapitánynál s szeretném én azt a bíróságot látni, mely az ilyen letartóztatásért bárkit felelősségre vonna!

A mi gyávaságunk a léha izgatók legfőbb erőssége. Túrjunk tovább is?

Száz és száz család fog nyomorba jutni, ha tovább is a kemence mögött drukkolunk. Kinek a lelke vállalja a felelősséget a nyomornak ilyen elősegítéséért?

Dolgozik Nagyvárad egész lakossága. Néhány elősdiért dolgozzunk ezentul is?

Szent Pál apostol az egész emberiség jelszavává tette, hogy a ki nem dolgozik, az ne is egyék. Travesztáljuk-e ezt akként, hogy a ki nem dolgozik, az legyen jól dotált bizalmi lérfü és sztrájkvezér?

Ezekre a kérdésekre követel feleletet a közönség. Utóvégre vagy férfiak örködnének a város jólléte fölött, vagy nem.

Dr. K. A.

Az új hadügyi szükséglet.

A Neue Freie Presse bécsi lap a 450 millió hadiszükséglet így részletezi:

	millió korona
A kétévi szolgálat költségei	60
Taraczkok	38
Régi tüzérségi anyag átalakítása	15
Tábori tüzérségi anyagok	150
Hadi hajókra	48
Hadihajók felszerelésére	14
Torpedókra s viz alatt járó hajókra	44
Egyébre	80

Összesen: 449

Ebből a 449 millió koronából 53 millió koronát (taraczkokra és a régi tüzérségi anyagok átalakítására) már el is költött a hadügyi kormány.

A most bejelentett legsürgősebb szükséglet a tüzérségi reform gyorsítására volna szükséges.

A bécsi lap szerint a hadügyi kormánynak legujabb és igen sürgető követelése nagyon élénken foglalkoztatja nemcsak az osztrák politikusokat, hanem a bécsi pénzügyi köröket a melyek igen nagy érdeklődéssel várják, hogy a sürgősen szükséges 35—40 milliót milyen eszközökkel fogják megszerezni a kormányok.

A kolozsvári egyetem megnyitása.

— Kolozsvár contra Budapest. —

Az elmúlt tanévben a két legfontosabb jelenség volt, hogy a kolozsvári egyetem hallgatói az első félévben megközelítették a 2000-ret, (1925), és hogy a kolozsvári egyetem a tanév alatt 718 doktori oklevelet adott ki. (1872-ben volt 258 hallgató, Budapesten 4000 körül; hullámzó emelkedéssel 1885-ben lett 500-nál több (504) hallgató.) A rohamos emelkedés 1898-ban kezdődik, midőn a szám 884-ből 1073-ra szökött fel. De ugyanekkor rohamos emelkedése kezdődött az egyetemi hallgatóság számának

Budapesten is (5382) és ott már az 1902/03 tanévben 6278 hallgató volt. A kolozsvári egyetem tehát nem szolgált a budapesti túlszűkítés levezetőjeként, a mint kérdés, hogy a harmadik egyetem szolgálja-e arra. A két egyetemen a múlt tanévben 8000-nél több hallgató volt; lehet, hogy a kassai egyetem ezt a számot csakhamar 10,000-re emelné.

Még inkább gondolkodoba ejthet, hogy a 8000 hallgatóból volt kerekszámában 5000 jogász, 1600 hittudós, nyelvész, történész és a humaniorák egyéb művelője, de legalább 1000 nyelvész, 800 orvostanhallgató, 200 gyógyszerész és csak 400 természetvizsgáló és matematikus, vagyis a reális szakoknak alig 1400 művelőjét.

Ez a néhány szám eléggé megmutatja, hol áll Magyarország az anyagi boldogulás, a testi és lelki egészség feltételeinek megvalósításában.

Még különösebb, hogy a kiadott 718 doktori oklevélből 681 jogi és államtudományi és csak 20 orvostudományi, 16 bölcsészeti és 1 gyógyszerészeti. Ha a budapesti egyetem csak fele annyi doktort avatott is fel, mint a kolozsvári, a múlt tanévben a két hazai egyetem doktorai több mint ezerrel szaporodtak meg és köztük csaknem ezer a jogász.

Mintha mindenki sietne, hogy doktori oklevelet nyerjen, mielőtt a kötelező jogi vagy államtudományi doktorátust eltörlik. Valóságos járványszerű kitörése a magyar czimkórúknak előidézve attól a félelemtől, hogy az új tanulmányi és vizsgálati rend életbeléptetése után már sokkal nehezebb leendő a doktori cím megszerzése.

Hogy pedig a halandó jelöltek szivesebben jelennek meg Kolozsvárt emberi hangon szóló tanárok, mint Budapesten olympusi félistenek előtt, akik reájuk csak menydörögni szoktak, azon csupán az csodálkozhatik, aki nem ismeri és nem hasonlította össze a kolozsvári és a budapesti viszonyokat, vagy akit némelyeknek aggodalma a mindennapi kaviárért félrevezetett.

De nem az a fontos, hogy a távol keleten vigan működő diplomagyár (a volt budapesti rektor szava), vagy a mind hosszabb szüneteket tartó nyugati cég szolgáltassa-e,

melyeknek végén a megtelő kristálytisza víz-cseppek — a rájuk vetített erős fényben — gyémántszemekként világitanak.

Sajnos, itt már oly keskeny a szinfalak között a tér, hogy csónakon nem lehet átjutni.

Alabástrom fehérségű cseppkövekben gazdag falakkal szegélyezett kisebb tó képezi a barlang folytatását; — míg arrább kihamvadt kohósalak fényűek s több színben játszó az oldalfalak s a háttérben a megkapó látképet egy fehér csipkefüggőny szerű fal zárja be.

A barlang temperaturája mérsékeltlen meleg, sőt a víz is, holott az, az ottani nép állítása szerint, nyáron jég hidegen tör elő a sziklafalak alól.

Alig, hogy feltáratott a barlang, a néphit már is babonát fűz hozzá; azt tartják, hogy nem jó a vízből inni, mert nagyon hamar megéhezik az ember tőle.

A barlang belsejében növényzetnek semmi nyoma sincsen. — A bővizű patakban sem halat, sem békát, bogarat vagy más élő lényt nem találni; ellenben a sziklafalak és üregek régióiban egy egész denevérhad tanúzik.

A révi barlangnak eddig feltárt bejárható része alig lesz hosszabb 500—600 méternél, de

kétséget nem szenved, hogy további sziklafolyosó szerű nyílások torkolnak a tóba, amelyek át, ki tudja, mennyire lehetne beljebb hatolni?

Miképpen az aggteleki barlang, úgy ez is minden valószínűség szerint mértőföldre terjed.

Nevezetesen sok azon a vidéken az elvesző s a hirtelen felbukkanó patak, amikre mindeddig nem vetettek ügyet. Már csak azért sem, mert azok többnyire kívül esnek a jártabb helyeken. Tizfalu határában is van egy barlang.

Révhez 8—10 kilométernyire, a melynek szintén van patakja.

Mióta a révi barlangot felfedezték, több ízben tettek kísérletet, hogy vajjon a Tizfalun bedobott tárgyakat a víz nem hozza-e el a révi barlangon keresztül a Sebes-Kőrösbe? Sikertelen maradt minden próba, mikor egyszer szinte véletlenül jöttek rá, hogy egy csomó kenderpozdorját, amelyet régebben dobtak a tizfalusi vízbe, a révi barlang patakja szépen áthozott. Tehát kétségtelen, hogy a tizfalusi elvesző ár azonos a hegy méhét átfutó révi barlangbeli patakka! Viszont valószínű, hogy medrében sok az akadály, amelyek miatt a többi, próbára bevett s utközben felakadt tárgy ki nem jöhetett.

Az innen ugyancsak nem messzire eső kies

Jád völgyében hasonlóképen van ilyen titokzatos patak Csernaházán, amelyik egy sziklaüregből tör elő s olyan vízből, hogy a víz voltaképen eredetéről bárki is csak a leghalványabb sejtélemmel bírna.

Ezenfelül Vársonkolyos község szomszédságában, a Misit völgyében, amely más irányban szintén tíz kilométernyire fekszik Révtől, egy másik, eddig teljesen át nem kutatott barlang is van, amelyet Biró Lajos, nagy természettudósunk, néhány évvel Ausztráliába utazása előtt fedezett fel.

E barlangnak az a ritka nevezetessége, hogy az abban élő rovarok és bogarak vakok, a mely sajátságú jelenségnek a tanulmányozására évente több és több természettudós jön oda messze földről, — különösen Németországból.

Minden valószínűség szerint a révi cseppkőbarlang, ha egyszer teljesen feltáratott, világhírré méltó, hatalmas természeti kincsvé lesz hazánkban.

Fokozza e fölfedezés jelentőségét főleg az, hogy e ritka tünemény Nagyvárad és Kolozsvár között, a MAV.-nak egyik fő, nemzetközi vonala mentén fekszik, közvetlen a vasút mentén.

hanem az, hogy oly sokan keresik a doktori címet, amelyet tőlük tulságos szigorúsággal megtagadni, a cím egyszersmind kenyérkereseti képesítés is lévén, a mai rend szerint nem lehet.

Befejezésül Apáthy az egyetemi diákothronokról beszélt. Ezután a f. tanév Rector Magificusa székfoglalója előadására tért át, melynek címe: Elmélet, gyakorlat és hazai jogoktatásunk reformja.

Ez értekezés kiemeli, hogy a rendszerváltozás nem állhat egyébben, mint annak a hatásaiban rendkívül káros irányúnak feladásában, melyet a 67. óta létesült reformok folyvást követtek. Ez pedig a rendszernek arra a szertelen expluzivitásra való törekvése, amilyennel seholsem találkozunk és amely a haladást a kötelező disziplinának és az ezzel kapcsolatban a vizsgálati tárgyak számának folytonos szaporításában vélte felelni. Ezek a tárgyak a szakképzés terén mind egyforma jelentőségre tettek szert és ezzel az igazi tudományos alapképzettséget nyújtó szakok beható tárgyalása és a valódi tudományos alap képzettség elsajátítása áldozatul esett. A következmény pedig az egymásra utalt és egymást kiegészíteni hivatott elméletnek és gyakorlatnak egymástól való természetellenes eltávolodásában mutatkozik, amely a jogéletben keservesen megboszulja magát.

Szakítani ezzel az exculzivitással, törekedni arra, hogy az egyetem az igazi alapvető szakok tanításával az ifjút annak a tudományos alapképzettségnek a birtokába juttassa, mely nélkül nem az elmélet, sem a gyakorlat férfira a magálában megállani nem tudhat. Ez legyen a jövő reformok vezető eszméje és ezzel az alapvető ponttal kell a vizsgálati rendszert azért is összhangzásába hozni.

Ugy a lelépő, valamint az új rektort az elhangzott beszédek után lelkesen megéljenzették.

A keletázsiai háború.

A harctérről kevés a hír. Az összes hadműveleti csapatmozgások arra mutatnak, hogy Tieling környékén lesz a döntő csata, melyet a japán haderő elégtelensége folytán Liaojang környékén meg nem vívhatott.

Az újabb táviratok a következők:

Liaojang, szept. 19. A hármask japán hadsereg megkezdte előnyomulását. Nodzu és Kuroki kelet felé operálnak, hogy a jantáji bányáktól északra alkossanak maguknak hadműveleti bázist. Kuroki és Stackelberg csapatai közt tegnap kisebb előőrsi csatározások voltak, melyek az oroszok visszavonulásával végződtek.

Pétervár, szept. 19. Az itteni katonai körök és Kuropatkin véleményadása következtében az oroszok nem tartják meg Mukdent a japánok előnyomulása esetén, de Tieling környékén Kuropatkin feltétlen ütközetbe bocsátkozik, mivel akkorára már összes segédhadai megérkeznek s seregének tulnyomó számával biztosíthatja magának a sikert és győzelmet.

London, szept. 19. Csifuból jelentik: Kikvancsen és Erfungsan között a japánok e hó 15-én elkészítették ostrom műveiket. Napfelkeltekor a japánok irtózatossá bombázást kezdetek, a mely másnap délelőt is tartott még. Susijen, Palisvang és a Galamb-öböl irányából nehéz ostrom-ütegek szórták a bombákat a várba. Otszáz orosz lovas, akik megkísérelték a japánokat Pahsvangból kiűzni, nem tértek vissza a várba. Azt hiszik, hogy a japánok fogságába estek.

London, szept. 19. Liaojangból sürgönyzik: Mukdentől négy kilométerre véres háború tart tegnap óta.

Gazdag zsákmány.

Tokió, szept. 19. Oyama tábornagy jelenteti, hogy Oku tábornok Liaojangban 13 orosz elfogott. Azt jelenti továbbá, hogy a japánok Liaojangban 30 kocsi, 2288 fegyvert, 127 lőszerkocsit, 5892 gránátot és 60.930 töltényt és nagy mennyiségű fát, lisztet, rizst és ruhaneveteket ejtettek zsákmányul. Kuroki és Nodzu, hirszerint, senkit sem fogott el. Kuroki 40 lovat, 800 fegyvert, 300 gránátot, 600.000 töltényt és egy távirókészüléket ejtett zsákmányul. Nodzunak 4090 fegyver, 1164 gránát, 37.988 töltény, 3 távirókészülék vagy eszközök és sok eleség jutott birtokába. Az a zsákmány, amelyet Oku elfoglalt, egy raktár felállítását teszi szükségessé.

Port-Arthur.

Budapest, szept. 19. (Saj. tud. táv.) Londonból jelentik: Kuropatkin arra biztatja Stössel tábornokot, hogy januárig tartsa Port-Arthurt, akkor a harctéren döntő fordulat áll be, s a várost felszabadíthatja. A napokban egy 6000 tonnás hajó jutott be a kikötőbe, francia lobogó alatt élelmi szerekkel megrakodtan. Stössel tábornok beszüntette a Novik Kraj című lapot. Uchtomszky herceg szobafogságban van. E hó 10-én tanusított viselkedése miatt a legközelebb fog ítélkezni felette a hadbírószág.

Budapest, (Saj. tud. szept. 19. táv.) Londonból jelentik: Stössel tábornok a legutóbbi japán követnek, a ki a japánok béke ajánlatát vitte meg neki, kijelentette, hogy felakasztatja azt a japán tisztet, a ki még egyszer ily ajánlattal a várba megy.

Budapest, szept. 19. (Saj. tud. táv.) Csifuból jelentik: A japánok kések az ostromművekkel. Legközelebb erőszakos rohamot intéznek a vár ellen, hogy a helyzet urai maradjanak, mert a téllenség csak az oroszok előnyére van.

Budapest, szept. 19. (Saj. tud. táv.) Csifuból jelentik: 18-án Radzivil herceg és Christofor hadnagy ideérkeztek. Elbeszélésük szerint a legutóbbi ostromok alatt a japánok óriási veszteséget szenvedtek. Port-Arthur környéke egy végtelen temető. Radzivil azt állítja, hogy Port-Arthurt sohasem veszik be, Christofor hadnagy szerint azonban a vár még legfőllebb egy hónapig tarthatja magát. Más hírforrás szerint Port-Arthurban kétségbeesett a helyzet. A friss hus egészen elfogyott. A japánok bombái 50 polgár halálát okozták a minap. Hölgyeket is megöltek a bombák. Stössel tábornokot a neje elszokta kísérni, mikor az erőseket megtekinti. A kínaiak seregestől hagyják el a várost, pedig Stössel szigoruan eltiltotta. A kórházban már a 13 éves gyermekek is foglalkoztatva vannak.

A japánok előnyomulása.

Budapest, szept. 19. (Saj. tud. táv.) Londonból értesülünk, hogy a japánok a Mukdenba vezető összes utakon előre nyomulnak.

Mukden védelme.

Budapest, szept. 19. (Saját tud. táv.) Párisból jelentik: Az oroszok Tienlingtől északra levő megerősített táborukba visszavonulnak. Mukden védelme Velicskov táboanokra van bízva.

A japánok Liaojangban.

Budapest, szept. 19. (Saját tud. táv.) Londonból jelentik e hó 14-éről: Liaojangnál a japánok az orosz erősségekben fel nem robbant bombákat találtak. A japánok újra felépítik a vasutat Liaojangtól délre és a folyón új hidakat vernek.

A balti flotta.

Budapest, szept. 19. (Saját tud. táv.) A balti flotta hír szerint deczember előtt nem indul el a harctérre.

Az építő munkások sztrájkja.

A nagyváradai kőművesek már a múlt vasárnap, szept. 11-én tartott gyűlésükön kimondották, hogy azon esetben, ha az építőmesterek a munkából kizárt munkásokat, illetve bujtogatókat most vasárnapig, szeptember 18-ig munkába vissza nem fogadják, hétfőn nem lépnek munkába. Ezen határozatukról írásban értesítették is az építőmestereket, ezek azonban az átiratra nem válaszoltak.

Vasárnap délután 3 órakor az építőmunkások szervező bizottsága és pedig Marko Elek és 11 kőműves társa Gerő főkapitány hívására nála megjelentek és vele hosszasan tárgyaltak.

A főkapitány igyekezett rábírní ezen bizottságot, hogy a tervezett sztrájkról, helyesebben az építőmunkások ezreinek sztrájkba lépésre való bírásától álljanak el és szándékuktól lépjenek vissza, annál is inkább, mivel ő maga rajta lesz, hogy a fennálló nehezeltés okát lehetőleg hamar megszüntesse. Figyelmeztette egyuttal a bizottságot arra is, hogy a fuvarosok és napszámosok szakegyletének elnökei megjelentek nála és a legnagyobb megbotrányozásuknak adtak kifejezést a kőművesek ezen sztrájkra való törekvése és eljárása felett.

Kijelentették ezen elnökök azt is, hogy a kőművesekkel e kérdésben nem értenek egyet. Sőt ugyanígy nyilatkozott a főkapitány előtt megjelent több kőműves is. Ezek után a főkapitány rámutatott még a sztrájk szomorú következményeire is. Jelesül arra, hogy a most megkezdett munkaszünet és a fennálló általános drágaság nagymértvű szegénységet, sőt nyomort zúdít a munkásokra a téli hónapokban.

Minden rábeszélése azonban hatástalan maradt, mert a megbízottak kijelentették, hogy fenti feltételükhöz mereven ragaszkodnak és ha az építő mesterek nem tesznek eleget kívánságuknak, sztrájkba lép az építő munkásság.

Tegnap reggel azután több helyütt a kisebb építkezéseknél ugyan munkába léptek a kőművesek, a nagyobb építkezéseknél azonban nem. Itt mindenütt szünetel a munka. A főkapitány tegnap közölte az építő ipartársulat elnökségével a vasárnap délutáni tárgyalás eredményét, mire az építő ipartársulat tegnap este 8 órakor értekezletet tartott, hogy megállapodjanak további magatartásukra nézve.

Mint általában minden sztrájknál, úgy enél is történt erőszakoskodás, a végből, hogy a szörványosan dolgozó munkásokat a munka abban hagyására kényszerítsék. Így Borsos Sándor, Szalai József és Szabó Miklós kőművesegedek a »Sas«-ban tartott szüreti mulatságról jövet, tegnap reggel 6 és 7 óra között a Fűzes-utcán a csatornázási munkálatot ve-

zető Tóth Károly munkafelügyelő megtámadták, leverték és csak akkor futottak meg, mikor annak munkásai közbeléptek. Nevezettek, kiknél karabély és kés is volt, a rendőrség még a délelőtti folyamán elfogta, zár alá helyezte és a nyomozat befejeztével a kir. ügyészséghez kísérik.

Egyidejűleg a főkapitány ur intézkedett az iránt, hogy az egyes kisebb építkezéseknél munkában levő munkások biztonságára állandóan kirendelt rendőrörszemek vigyázzanak. Es hogy a munkások nagy tömegére felvilágosítás, rábeszélés és meggyőzés révén is, hatáson, és hogy őket ezen minden jogczim és indok nélkül kezdett sztrájk abbahagyására bírja, a főkapitány tegnap felhívást intézett az összes nagyváradai építőmunkásokhoz, mely felhívásban pártatlanul megvilágítja a helyzetet magát és felszólítja a munkásokat, hogy minden további czéltalan makacskodás helyett saját érdekükből is álljanak mielőbb munkába. A felhívás teljes szövegében a következő:

Felhívás az építő munkásokhoz!

A helybeli építőmunkások, néhány könyvemű és meggondolatlan ember befolyásának engedve, mai napon általánosságban beszüntették a munkát. A sztrájkban álló munkások ezrei bizvást nincsenek annak tudatában, hogy az említett néhány közműves munkásnak közvetítőként kilátásba helyeztem közbenjárásomat arra nézve, hogy elégtelenségük alapjául szolgáló ama jelentéktelen okot is megszüntetem, illetőleg ez irányban a munkaadónál eljárók. Es daczára ennek, ama néhány munkás kijelentette előttem, hogy a sztrájkot fenn tartják.

A valóságnak megfelelő eme tényállásra azért akartam reá mutatni, hogy a munkásokat figyelmeztessem arra, hogy a saját jobb belátásuk ellenére megkezdett eme bérharczuk mennyire jogosulatlan és indokolatlan. De nem csupán a jog és indok híján elítélendő a mostani bérharc; hanem a lehető legnagyobb mérvben időszerűtlen is az. A szokatlan nagy szárazság okozta inségben, a télviz küszöbén, ma, mikor a piaci drágaság szinte megdöbbentően nagy és mikor éppen a munkásokra vár a legnehezebb gond: a télen át való megélhetés; ismétlem a jelenben megkezdett bérharcz, a mely talán tavaszig visszatartaná a munkások ezreit attól, hogy kenyeret keressenek, — éppen a munkásokra és családjaikra járna a legrettenetesebb következményekkel.

Midőn a munkások nagy tömegének józan belátására utalva felhívom őket, hogy ezen indokolatlan magaviseletükkel saját jól felfogott érdekükben is hagyjanak fel, — nem csupán a város nyugalma és belső békessége érdekében járok el, hanem hiszem hogy azért is, hogy a munkátlanság következtében a munkások nagy tömegénél bizvást beköszöntő téli nyomorúságnak lehetőleg elejét vegyem.

Egyben figyelmeztetem az összes munkásokat arra, hogy miudazokat, kik munkába akarnak állani, ebbeli szándékuk kivételében a rendelkezésemre álló minden mód és eszközzel nemcsak támogatni fogom, hanem az esetleges háborítás, megtámadás vagy bántalommal szemben meg is védelmezem.

Mindazok ellen pedig, kik a békésen dolgozni akaró munkásokat ebbeli szándékuk kivételében megháborítják, megakadályozzák, vagy megfélemlítvén, visszatartják a törvény teljes szigorával járok el, az illetőket nyomban letartóztatom és a büntető bíróságnak átszolgáltatatom.

Nagy-Várad, 1904 évi szeptember hó 19-én
Rendőrfőkapitány.

Az építő iparosok is bocsájítottak ki felhívást a munkásokhoz, a mely a következő:

Felhívás az építő munkásokhoz! A nagyváradai építő ipartársulat mai határozatából kifolyólag a mesterek ez uton hozzák tudomására összes munkásaiknak, hogy a rosszakaratulag tévesen hiresztelt munkás kizárás abban áll, hogy ez idő szerint goromba és dologtalan viselkedés miatt csak egy munkás van kizárva, a kik mindezeideig semmi utját és módját nem keresték annak, hogy munkaadóikkal szemben elkövetett sérelmüket jóvátegyék és így nem érdemlik meg azt, hogy a józan, derék munkások azonosítsák magukat velük.

Felhívjuk tehát összes munkásainkat, hogy haladéktalanul munkába álljanak, mert ha 3 nap lefolyása alatt ezt meg nem tennék, sajátvala bár, de kénytelenek lennék az összes fennálló egyezményeket megszüntetni, illetve felbontottnak tekinteni.

Az összes nagyváradai építő iparosok.

Felekezeti türelmetlenség.

A szarvasi államilag segélyezett ág. ev. főgymnas. felügyelő bizottsága *Haviár* Dániel elnök indítványára f. hó 9-én határozatilag kimondotta, hogy dr. *Belopotoczky* György főgymnásiumi orvost ezen állásától minden további *fegyelmi eljárás mellőzésével* elmozdítja s helyét mindjárt be is töltötte. E szokatlan dolognak indoklása pedig nem más, csak az, hogy dr. *Belopotoczky* György ág. ev. létere *róm. katolikus női mert feleségül elvenni* sőt rettentő bűnét — horrendum dictu — még avval is tetézte, hogy revulsalist adott arról miszerint születendő leánygyermekai katolikus vallásnak lesznek.

A vallási türelmetlenségnek ilyen megnyilatkozása felett talán napi rendre lehetnértelni, ha véletlenül ez a fanatizmus nem egy államilag segélyezett gymnasiumban ütötte volna fel fejét; ha ennek a gymnasiumnak alapját nem éppen egy *róm. kath. vallású főuri család* (névszerint is: gróf *Bolza* József, gr. *Battányi* Istvánné szül. gr. *Bolza* Antónia és gr. *Mitrowsky* Vladimírné szül. br. *Schröfl* — *Mansberg* Jozéfa) vetette volna meg, az 1834. január 7-én kelt alapítványi levelök szerint *305 holdnyi földbirtokot, két száraz malmot s 8 házatket adván a gymnasiumnak*, és végül ha ennek a gymnasiumnak a fenntartásához az évek hosszú során át a katolikusok is hozzá nem járultak volna.

A bizottság határozata Szarvason méltó megdöbbenést szült s amint értesültünk megfellebezték a miniszterhez. A Belopotoczky helyébe megválasztott Dr. *Mikolay* István orvos hír szerint nem fogadja el megválasztását.

UJDONSAGOK.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetési díjaikat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* A besztercebányai installáció. Megirtuk már, hogy *Radnai* Farkas besztercebányai püspök f. hó 27-én vonul be székhelyére s 29-én tartja ünnepélyes beigtatását, installációjára meleg hangu levélben hívta meg volt kanonok társait és barátait, kik közül többen elmeunek Besztercebányára. A káptalani uradalmi tisztikar küldöttséggel képviselteti magát a szép ünnepélyen.

* Egyházmegyei hírek. A gyulai kath. főgymnázium osztályai fokozatosan nyílnak meg, az idén már két osztálya van, száznál több növendékkal. Most nevezte ki a püspök a negyedik tanárt, aki egyttal hittanár lesz. *Bartos* Ferencz gyulai káplán személyében. Helyébe Gyulára *Ruszka* Zoltán debreczeni káplán jön, Debreczenbe pedig *Kampell* József szalontai coadjutort küldte a püspök.

* A megkáromolt Szent István. Tóttelék községében augusztus hó folyamán a plébánia templom, a parochia és iskola épületen javítások váltak szükségessé. A javítási munkálatokhoz a hitközség tagjai kézi- és ígás uapszámmal kötelesek járulni. A szegény nép sanyaru viszonyok közt lévén a megyés püspök azonkívül, hogy téglát égettetek hozzá, még a kézinapszám és fuvar felének átvállalását kilátásba helyezte. A megyés püspök ur ő Excelentiája ezen jóindulatu kegyességét az ottani plébános a jul. 17-iki gyűlésen hozta a lakosság tudomására, mit hálával fogadtak, de közülük néhányan elégedetlenkedtek, sőt *Rifnyák* József, aki a b. e. bibornok fejedelmi bőkezűségét két izben is élvezte, azt kiáltotta közbe, hogy gazember volt István király, aki a püspököknek a vagyont adta. A hívek megbotránkoztak ezen a durva káromlason, *Vagaszky* János plébános pedig *Keledy* József ügyvéd utján bűnügyi feljelentést tett *Rifnyák* János ellen. Miut értesültünk, ebben az ügyben fordulat állott be, mert időközben *Rifnyák* János belátta durvaságának helytelenségét s a következő nyilatkozatot adta:

Nyilatkozat.

Melynek értelmében kijelentem, hogy folyó év július 17-ikén, a községházán tartott gyűlésen, felindulásomban Szent István királyra tett sértő megjegyzésemet mélyen sajnálom.

Kelt Tótteléken, 1904. szeptember 15.

Előttünk: *Rifnyák* József.

Száraz János főbíró,
Gálik István.

Ezen nyilatkozat alapján *Vagaszky* János plébános a feljelentést visszavonta. Örömmel vettük különben a hirt, hogy a zugolódo hitközségi tagok is belátják már tévedésüket, s a józan lakosság példájára mindannyian teljesítik kötelességeiket a javítási munkálatoknál, kivéve *Baumann* János és *Pajtás* András kigazdakat, akik napszámba ugyan nem járnak de a takarmánylombot ugyancsak hordják a püspök erdejéből. Ezekre azonban senki nem hallgat, sőt a lakosság elhatározta, hogy a két kötekedő gazdát kifogja zárni a püspökségi urodalomtól vásárolni szándékolt legelőterületből. Így csendben véget ér az ügy, melyet egyes lapok szenzációvá igyekeztek felfajjni.

* A város zárszámadása. Naggyárad város 1903. évi zárszámadását már ismertettük. Holnap, szerdán, szeptember 21-én délután 4 órakor tartandó ülésezen veszi tárgyalás alá a zárszámadást a város pénzügyi szakbizottsága.

* Iparvágány a villamos telepre. Az üzemhez szükséges szénszállítás megkönnyítése czéljából Naggyárad városa a közuti vasút vámbáz-utczai vonalából a villamos telep szénraktáráig iparvágányt készítettett. A rendőri bejárat nem régen tartották meg s most a vasúti és hajózási felügyelőség a forgalombavétel engedélyezését megerősítette.

* A sztrájk — vis maior. A folyton megújuló építő munkások sztrájkja arra késztette a nagyváradai építő mestereket, hogy

zető Tóth Károly munkafelügyelő megámadták, leverték és csak akkor futottak meg, mikor annak munkásai közbeléptek. Nevezettek, kiknél karabély és kés is volt, a rendőrség még a délelőtt folyamán elfogta, zár alá helyezte és a nyomozat befejeztével a kir. ügyészséghez kísérik.

Egyidejűleg a főkapitány ur intézkedett az iránt, hogy az egyes kisebb építkezéseknél munkában levő munkások biztonságára állandóan kirendelt rendőrörszemek vigyázzanak. Es hogy a munkások nagy tömegére felvilágosítás, rábeszélés és meggyőzés révén is, hatasson, és hogy őket ezen minden jogczim és indok nélkül kezdett sztrájk abbahagyására bírja, a főkapitány tegnap felhívást intézett az összes nagyváradai építőmunkásokhoz, mely felhívásban pártatlanul megvilágítja a helyzetet magát és felszólítja a munkásokat, hogy minden további czéltalan makacszkodás helyett saját érdekükből is álljanak mielőbb munkába. A felhívás teljes szövegében a következő:

Felhívás az építő munkásokhoz!

A helybeli építőmunkások, néhány könnyelmű és meggondolatlan ember befolyásának engedve, mai napon általánosságban beszűntették a munkát. A strájkban álló munkások ezrei bizvást nincsenek annak tudatában, hogy az említett néhány közműves munkásnak közvetítőként kilátásba helyeztem közbenjárásomat arra nézve, hogy elégtelenségük alapjául szolgáló ama jelentéktelen okot is megszüntetem, illetőleg ez irányban a munkaadónál eljárók. Es daczára ennek, ama néhány munkás kijelentette előttem, hogy a sztrájkot fenn tartják.

A valóságnak megfelelő eme tényállásra azért akartam reá mutatni, hogy a munkásokat figyelmeztessem arra, hogy a saját jobb belátásuk ellenére megkezdett eme bérharcuk mennyire jogosulatlan és indokolatlan.

De nem csupán a jog és indok híján elítélendő a mostani bérharc; hanem a lehető legnagyobb mérvben időszerűtlen is az. A szokatlan nagy szárazság okozta inségben, a télvíz küszöbén, ma, mikor a piaci drágaság szinte megdöbbentően nagy és mikor épen a munkásokra vár a legnehezebb gond: a télen át való megélhetés; ismétlem a jelenben megkezdett bérharc, a mely talán tavaszig visszatartaná a munkások ezreit attól, hogy kenyeret keressenek, — éppen a munkásokra és családjaikra járna a legrettenetesebb következményekkel.

Midőn a munkások nagy tömegének józan belátására utalva felhívom őket, hogy ezen indokolatlan magaviseletükkel saját jól felfogott érdekükben is hagyjanak fel, — nem csupán a város nyugalma és belső békessége érdekében járok el, hanem hiszem hogy azért is, hogy a munkátlanság következtében a munkások nagy tömegénél bizvást beköszöntő téli nyomorúságnak lehetőleg elejét vegyem.

Egyben figyelmeztetem az összes munkásokat arra, hogy mindazokat, kik munkába akarnak állni, ebbeli szándékuk kivételében a rendelkezéseimre álló minden mód és eszközzel nemcsak támogatni fogom, hanem az esetleges háborítás, megámadás vagy bántalommal szemben meg is védelmezem.

Mindazok ellen pedig, kik a békésen dolgozni akaró munkásokat ebbeli szándékuk kivételében megháborítják, megakadályozzák, vagy megfélemlítvén, visszatartják a törvény teljes szigorával járok el, az illetőket nyomban letartóztatom és a büntető bíróságnak átszolgáltatom.

Nagy-Várad, 1904 évi szeptember hó 19-én
Rendőrfőkapitány.

Az építő iparosok is bocsájtottak ki felhívást a munkásokhoz, a mely a következő:

Felhívás az építő munkásokhoz! A nagyváradai építő ipartársulat mai határozatából kifolyólag a mesterek ez uton hozzák tudomására összes munkásaiknak, hogy a rosszakaratulag tévesen híresztelt munkás kizárás abban áll, hogy ez idő szerint goromba és dologtalan viselkedés miatt csak egy munkás van kizárva, a kik mindezeideig semmi utját és módját nem keresték annak, hogy munkaadóikkal szemben elkövetett sérelmüket jóvátegyék és így nem érdemlik meg azt, hogy a józan, derék munkások azonosítsák magukat velük.

Felhívjuk tehát összes munkásainkat, hogy haladéktalanul munkába álljanak, mert ha 3 nap lefolyása alatt ezt meg nem tennék, sajnávala bár, de kénytelenek lennének az összes fennálló egyezményeket megszüntetni, illetve felbontottnak tekinteni.

Az összes nagyváradai építő iparosok.

Felekezeti türelmetlenség.

A szarvasi államilag segélyezett ág. ev. főgymnas. felügyelő bizottsága *Haviár* Dániel elnök indítványára f. hó 9-én határozatilag kimondotta, hogy dr. *Belopotoczky* György főgymnásiumi orvost ezen állásától minden további *fegyelmi eljárás mellőzése*vel elmozdítja s helyét mindjárt be is töltötte. E szokatlan dolognak indoklása pedig nem más, csak az, hogy dr. *Belopotoczky* György ág. ev. létére *róm. katolikus női mert feleségül elvenni* sőt rettentő bűnét — horrendum dictu — még avval is tetézte, hogy revelsálist adott arról miszerint születendő leánygyermekai katolikus vallásnak lesznek.

A vallási türelmetlenségnek ilyen megnyilatkozása felett talán napi rendre lehetne térni, ha véletlenül ez a fanatizmus nem egy államilag segélyezett gymnasiumban ütötte volna fel fejét; ha ennek a gymnasiumnak alapját nem éppen egy *róm. kath. vallású férfi család* (névszerint is: gróf *Bolza* József, gr. *Battányi* Istvánné szül. gr. *Bolza* Antónia és gr. *Mitrowsky* Vladimírné szül. br. *Schröffl* — *Mansberg* Jozéfa) vetette volna meg, az 1834. január 7-én kelt alapítványi levelök szerint *305 holdnyi földbirtokot, két száraz malmot s 8 háztelket adván a gymnasiumnak*, és végül ha ennek a gymnasiumnak a fentartásához az évek hosszu során át a katolikusok is hozzá nem járultak volna.

A bizottság határozata Szarvason méltó megdöbbenést szült s amint értesülünk megfellebezték a miniszterhez. A *Belopotoczky* helyébe megválasztott Dr. *Mikolay* István orvos hír szerint nem fogadja el megválasztását.

UJDONSAGOK.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetési díjaikat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* **A besztercebányai installáció.** Megirtuk már, hogy *Radnai* Farkas besztercebányai püspök f. hó 27-én vonul be székhelyére s 29-én tartja ünnepélyes beigtatását, Installációjára meleg hangu levélben hivta meg volt kanonok társait és barátait, kik közül többen elmeennek Besztercebányára. A káptalani uradalmi tisztikar küldöttséggel képviselteti magát a szép ünnepélyen.

* **Egyházmegyei hírek.** A gyulai kath. főgymnázium osztályai fokozatosan nyílnak meg, az idén már két osztálya van, száznál több növendékkel. Most nevezte ki a püspök a negyedik tanárt, aki egyuttal hittanár lesz. *Bartos* Ferencz gyulai káplán személyében. Helyébe Gyulára *Ruszka* Zoltán debreczeni káplán jön, Debreczenbe pedig *Kampell* József szalontai coadjutort küldte a püspök.

* **A megkáromolt Szent István.** Tóttelek községében augusztus hó folyamán a plébánia templom, a parochia és iskola épületen javítások váltak szükségessé. A javítási munkálatokhoz a hitközség tagjai közí- és igaz uapszámmal kötelesek járulni. A szegény nép sanyaru viszonyok közt lévén a megyés püspök azonkívül, hogy téglát égettetek hozzá, még a kézinapszám és fuvar felének átvállalását kilátásba helyezte. A megyés püspök ur *Exc.* lentiája ezen jóindulatu kegyességét az ottani plébános a jul. 17-iki gyűlésen hozta a lakosság tudomására, mit hálával fogadtak, de köztük néhányan elégedetlenkedtek, sőt *Rifnyák* József, aki a b. e. bibornok fejedelmi bőkezűségét két izben is élvezte, azt kiáltotta közbe, hogy gazember volt István király, aki a püspököknek a vagyont adta. A bivek megbotránkoztak ezen a durva káromlason, *Vagaszky* János plébános pedig *Keledy* József ügyvéd utján bűnügyi feljelentést tett *Rifnyák* János ellen. Miut értesülünk, ebben az ügyben fordulat állott be, mert időközben *Rifnyák* János belátta durvaságának helytelenségét s a következő nyilatkozatot adta:

Nyilatkozat.

Melynek értelmében kijelentem, hogy folyó év július 17-ikén, a községházán tartott gyűlésen, felindulásomban Szent István királyra tett sértő megjegyzésemet mélyen sajnálom.

Kelt Tótteleken, 1904. szeptember 15.

Előttünk: *Rifnyák* József.

Száraz János főbíró,

Gálík István.

Ezen nyilatkozat alapján *Vagaszky* János plébános a feljelentést visszavonta. Örömmel vettük különben a hirt, hogy a zugolódo hitközségi tagok is belátták már tévedésüket, s a józan lakosság példájára mindannyian teljesítik kötelességeiket a javítási munkálatoknál, kivéve *Baumann* János és *Pajtás* András kiszagdákat, akik napszámba ugyan nem járnak de a takarmánylombot ugyancsak hordják a püspök erdejéből. Ezekre azonban senki nem hallgat, sőt a lakosság elhatározta, hogy a két kötekedő gazdát kifogja zárni a püspökségi urodalomtól vásárolni szándékolt legelőterülethől. Így csendben véget ér az ügy, melyet egyes lapok szenzációvá igyekeztek felfujni.

* **A város zárszámadása.** Naggyárad város 1903. évi zárszámadását már ismertették. Holnap, szerdán, szeptember 21-én délután 4 órakor tartandó ülésen veszi tárgyalás alá a zárszámadást a város pénzügyi szakbizottsága.

* **Iparvágány a villamos telepre.** Az üzemhez szükséges szénszállítás megkönnyítése céljából Naggyárad városa a közuti vasut vámbáz-utczai vonalából a villamos telep szénraktáráig iparvágányt készíttetett. A rendőri bejárat nem régen tartották meg s most a vasúti és hajózási felügyelőség a forgalombavétel engedélyezését megerősítette.

* **A sztrájk — vis maior.** A folyton megújuló építő munkások sztrájkja arra késztette a nagyváradai építő mestereket, hogy

minden megengedhető eszközökkel és módozatokkal védekezzenek a munkások, igazabban a bűjtogatók hallatlan tulkapásai ellen. A magán építőkkel kötött szerződésekbe már bevették, hogy nem felelősek azért, ha a kikötött határidőt sztrájk miatt nem tudják betartani. Az építő iparosok ipartársulata tegnap azon kérelmet intézte Nagyvárad város tanácsához, hogy a városi középítkezésekre vonatkozólag kötendő szerződésekben a sztrájkot, bojkottot mint vis maiorat vegye fel. — Ezáltal akarják magukat a városi építkezéseknél is biztosítani sztrájk esetére.

* **Temetés.** Vasárnap délután nagy részvét között ment végbe *Nábráczky* Sándor nyugalmazott lelkész temetése. A rokonságon kívül megjelent a temetésen a helybeli papság jelentékeny számban, a papnövelde előjárói és tanárai élükön *Bundala* Mihály rectorral, a papnöveldeek stb. A temetést *Fetser* Antal végezte teljes segédlettel.

* **Kérelem a régészegylet tagjaihoz.** A Biharmegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet tagjai kéretnek, hogy az egyleti könyvtárból kölcsön vett könyveket, — minthogy a könyvtár újonnan rendezték — a rendezés idejére visszaadai sziveskedjenek. A könyvtár-rendezés vagy két hetet fog igénybe venni, mely után a könyvtár ismét a tagok rendelkezésére fog állani.

* **A Kath. kör könyvtára** ma, szeptember 20-tól kezdve ismét a tagok rendelkezésére áll. Kedden és pénteken este 6-tól 7 óráig lehet könyveket kivenni és beszolgáltatni.

* **Bismarck Herbert meghalt.** Friedrichsruhéból jelentik, hogy *Bismarck* Herbert herceg vasárnap meghalt. A halálos kór régen lappangott szervezetében. Olykor évekig tartott szünetet, de most néhány nap alatt elvégezte a rombolás munkáját. Bismarck herceg betegsége egy héttel ezelőtt lett aggasztóvá; májbjaja folyton rosszabbodott s néhány nappal ezelőtt maguk az orvosok is reménytelennek mondották a beteg állapotát. Két nappal ezelőtt a beteg elvesztette eszméletét s nem is nyerte többé vissza. Vasárnap délelőtt negyedtíz órakor hunyt el rövid halálusa után. Temetése szeptember 21-én, szerdán lesz a friedrichsruhei mauzoleumban. A családijához számos részvétávirat érkezett, kondoleált Vilmos császár és az angol király is.

* **A jákói templom felszentelése.** Hetedik évszázaddal ezelőtt, 1256-ban *Ondé* győri püspök szentelte fel először a jákói apátság gyönyörű bazilikáját s a győri püspöki székhely utódja, *Széchenyi* Miklós gróf szentelte fel vasárnap újra, miután hálás kegyelet, áldozatkészség és ihletett művészet a romjából újra megalkotta az Arpádok korának hazánk legnagyobbatibb műemlékét. Fényes egyházi ünnepség keretében adta át a püspök rendeltetésének a teljesen restaurált bazilikát, hogy ismét hosszú évszázadokra hirdesse a magyar kultúra és művészet dicsőségét. A kormány, a társadalom, és az egyházi férfiak egyaránt közreműködtek abban, hogy e nagyszabású alkotás létesülhetett. Husz évvel ezelőtt volt első ízben szó arról, hogy a jákói templomot restaurálják, illetve a három szentélyt újra megépítsék. Akkoriban azonban a dolog annyiban maradt s csak nyolcz esztendővel ezelőtt, 1896-ban rendelte el *Wlassics* Gyula volt kultuszminiszter a templom teljes restaurálását. *Stegmüller* volt jákói apát végrendeletében huszonnégyezer koronát hagyományozott a célra, *Széchenyi* Miklós gróf, *Stegmüller* utódja a jákói apátságban, husz éven át ezer-ezer korona adományokkal járult hozzá s tetemes összeget áldozott a templom restaurálására *Kollányi* Ferencz jelenlegi apát is. A restaurálás háromszázharmincznégyezer koronára rugó költségeinek nagyrészt a kultuszminisztérium fedezte. A templom

felszentelése vasárnap délután folyt le a mindenfelől összesereglett vidéki lakosság, a papság és a megyéből és fővárosból érkezett vendégek részvételével. Ják községet és a község közepén, dombon épült bazilika környékét földszitették az ünnepi alkalomra s a község előtt zöld lombból készített zászlós diadalkapu várta a vendégeket. *Széchenyi* Miklós gróf győri püspökön kívül, aki a felszentelést végezte, megjelentek még *István* Vilmos szombathelyi püspök, *Várady* Arpád címzetes püspök, a kultuszminiszter képviselője, *Kutrovács* Ernő győri felszentelt püspök, *Erődy* Gyula, Sándor és Tamás grófok, a jákói templom kegyurai, *Szalay* Imre a Nemzeti Múzeum igazgatója. Reggel nyolcz órakor kezdődött meg az egyházi szertartás, amely alatt csak a papság volt a temp'omban. A felszentelés tíz óra felé ért véget, mire a közönség nagy tömegben vonult a templomba, ahol *István* Vilmos szombathelyi püspök fényes asszisztenciával ünnepi nagymisést mondott, amelynek végeztével a pápa áldását osztotta a híveknek. Utánna *Horváth* István kanonok mondott szentbeszédet. A szertartás befejezése után egy óra tájban disztrakoma volt az apátsági épületben, amelyen mintegy nyolczvan vendég vett részt.

* **Megkerül az ékszerítővaj.** A Fő-utcán Boros-féle ékszerész és órász üzlet kárára még július hóban elkövetett lopás ügyében kedvező fordulat állott elő. Ugyanis közvetlen a lopás után szétküldött körözvények hatása alatt a budapesti rendőrség néhány nap előtt elfogott két notorius bolhedőny nyitogató tolvajt, név szerint *Káplár* János és *Termes* Györgyöt. Ezek két arany óralánczot akartak elzalogosítani. A gyanút fogott zálogos értesítésére a rendőrség letartóztatta a két notorius alakot és az arany óralánczokat leküldötte a nagyvárad rendőrségnek. Itt a rendőrségen *Borgenicht* Jakab üzletvezető azonnal ráismert a két óralánczra, melyeknek csüggői oly különös diszítések, hogy a tévedés e tekintetben ki van zárva. *Borgenicht*, az annak idején ártatlanul meghurczolt üzletvezető, még az est folyamán Budapestre utazott, hogy a hurokra került tolvajok ellen folyamatban levő nyomozatnál minden szükséges felvilágosítást, különösen pedig az ellopott értéktárgyakra vonatkozólag teljes felvilágosítást adjon a budapesti rendőrségnek.

* **Nagy vasúti szerencsétlenség.** Vasárnap délután két órakor indult el az arad—temesvári vonalon a 9001. számú mozdony, öt személyszállító kocsival, Németh-Ságh felé, ahová pontosan meg is érkezett. Három óra 30 perczkor kellett volna a vonatnak berobognia Uj-Aradra, de mivel késett, az állomásfőnök távirati értesítést kért felőle Németh-Sághtól. Ekkor tudta meg, hogy a vonat a két helység között kisiklott és 14 méter magas lejtőről lezuhant. Az állomásfőnök 4 órakor segédvonatot menesztett a szerencsétlenség színhelyére, ahol iszonyu rombolás képe tárult a mentők elé. A vágány összetört, helyéből kiszakadt s a kisiklott vonat mélyen befuródott a földbe. A veszedelmet a pálya lazasága s a töltés-csuszamlás okozta. Az utasok közül 2 meghalt, egy életveszélyesen, többen pedig könnyebben megsérültek. Egy munkásnak kifolyt a szeme, egy csendőrszervező karját törte két helyen. A mozdonyvezető leugrott a gépről, de szerencsétlenül járt, a lábát törte. Elétekmaradásához kevés a remény. A vonatfékező is halálosan megsebesült. A vizsgálat, amelyet rögtön megindítottak, fogja eldönteni, kit terheli a felelősség a borzalmas szerencsétlenségért.

* **Jól mulattak.** A vasárnap éjszaka lezajlott »Fekete Sas«-beli szüreti mulatság meglehetősen sok dolgot adott a rendőrségnek; a mennyiben az ezen mulatságról távozó besze-

sztelt vendég-utczai botrányt okozott és elő is állított. Különösen *Maczák* István cipésziparos *Drugacsei* Ferencz és *Marozsán* Károly kereskedőség társaival nagy lármát csaptak a Fő-utcán, ahol egy légszeszlámpát is összetörték. Mindháromjukat előállították a rendőrségre, a mely kihágási eljárás során fogja őket megbüntetni az éjjeli csendháborításért.

* **Öngyilkosság.** B.-Ujfaluban Győri István ácsiparoz életuntságából felakasztotta magát. Kihűlt tetemét tegnap, szept. 19-én, reggel 5 órakor találták meg az udvarán levő szímben.

* **Elhalasztott országos állatvásár.** A földmivelésügyi miniszter az élesdi országos állatvásár megtartását a hét csütörtökre, szeptember hó 22-ére engedélyezte.

* **Vesztett macskák garázdálkodása.** A berettyó-ujfalui járás területén egyidőben két községben garázkáldtak vestett macskák, amiből fertőzésre következtetnek a szakemberek. A Berettyó-Ujfaluhoz tartozó »Fényes tanya« egy vestett macska *Szabó* Juliánánál mara meg, míg *Esztár* községben egy kóbor vestett macska *Hügo* Róza leányt és *Pásztor* Károly ottani lakost sérelmezte meg a dühöd állatt. A megmarat egyéneket felszállították a budapesti Pasteur-intézetbe, a hatóság pedig megtette az előirt óvintézkedéseket.

* **Hírek a megyéből, Gyilkosság.** Tagadó-Medgyesen *Mihók* Juon és *Zsurka* Ilie agyonlőtték *Serbán* Vasalót. A helyszíni eljárás és boncolás megejtése végett a vizsgálóbíró két törvényszéki orvossal tegnap a helyszínre utazott. — **Rablás.** *Farkucz* Mitru alsópojei lakos házába a hó 17-én éjjel öt ismeretlen szumános ember betört, a házigazdát fejével, botokkal leverték, aztán a szekéren feltörték és belőle 28 korona készpénzt és 14 korona értékű vásznat elvittek. A királyi ügyészség elrendelte ez ügyben a nyomozást. — **Gyanús haláleset.** *Rácz* Floare özvegy *Bán* Mikuláné tegnap Felsőtopán elhalt. A halottkém megállapította, hogy az asszony nem természetes halállal mult ki. A kir. ügyészség ezért megbizta a nánhegyesi közjegyzőt és körorvost a halál okának megállapításával és a helyszíni eljárás foganatosításával. — **Holttest a határban.** *Mihucz* Flórián tenkei szolgalegényt tegnap délelőtt a község határában agyonlőve találták. A legény nyilván saját fegyverével szerencsétlenségéből lötte meg magát.

x **Ezen lap kiadóhivatala, valamint Magyarország, Ausztria és Németország összes egyéb újságai-és folyóiratainak kiadóhivatalai** *Mosse Rudolf* hirdetési irodájával megegyeztek, miszerint ezen czég összes irodáiban hirdetések ugyanazon feltételek mellett vállaltatnak el közlésre, mint az újságok kiadóhivatalaiban. A hirdetőre, ki hirdetései közlése czéljából *Mosse Rudolf* hirdetési irodájához fordul ezáltal többköltség, vagy egyéb kiadás nem háramlk, sőt inkább jelentékeny előnyökben részesül, mely előny különösen a hirdetésre használt újságok számának növekedésével, tetemesen gyarapodik. Többek közt: elégséges több újság részére is egy kézirat bektüldése; az összes hirdető újságokról egy számla állittatik ki, és így a hirdető minden egyes újsággal való leszámolástól megkíméltetik; tartós és nagyobb hirdetési megbízásoknál a hirdető megfelelő árengedményben részesül. Költségek és hirdetési minták készséggel szolgáltatnak. A hirdetések czélszerű fogalmazására, és a mindenkori czélnak legmegfelelőbb lapválasztásra nézve kimerítő felvilágosítások szivesen adatnak. *Mosse Rudolf* hirdetési irodája minden nagy városban saját irodával rendelkezik, nálunk: Budapest, IV. Ferenctiek-ter 3. 882.

x **Van szerencsém a n. é.** közönség szives tudomására hozni, hogy a körösparti vendéglőmben, melyet a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg rendeztem be. Jó ételekről és kintű italokról gondoskodva van. Minden este elsőrendű cigány zene, friss cszpolásu Dréher sör, zóna reggelik, hideg és meleg ételek minden időben pontos kiszolgálás és olcsó árak mellett

kaphatók. Nyári és téli kényelmes fedett helyiségeim módot nyújtanak a legkényesebb igényeket kielégítenem. Midőn ez a n. é. közönségnek b. tudomására hozom azon szerény óhajomnak adok kifejezést, hogy úgy mint a jelenben, a jövőben is minél számosabb b. látogatósaikkal engem továbbra is megtisztelni sziveskedjenek. Kiváló tisztelettel *Szabó Gyula*, vendéglős. Abonensek felvételnek.

IRODALOM.

Az »Egyetemes Kritikai Lapok« ezidei 8-ik száma a következő nagy figyelemre méltó gazdag tartalommal jelent meg: Vezéreszmék: Felhívás és utmutatás a magyar történet írás terén az igazság uralmának biztosítására. Irta: *Dudék János* dr. Birálja: *Klio*. — Könyvek Birálata: 1. *Az ősmagyar vallás emlékeiről* Kiadja *Kokai Lajos*. Birálja: —m—. — II. *A bünt. ttek alapoka*. Irta: *Wertheimer Manó* dr. Birálja: *dr. M.* — Szemlék Szemléje: *Magyar Sion*. 1848: XX. t.-áz. Irta: *Tillmann Béla*, vagyis: *Korképek az 1843: XX. törvény cikket közvetlenül megelőző hónapokról*. Ismereti: *dr. Zubricsky Aladár*. — Különlék: 1. *A magyar Szent-Benedek-rend pannonhalmi közp. főkönyvtára*. — 2. *Az Akadémia lejáró pályázatai*. 3. *A német-ujvári kódex*. — 4. *Beküldött nyomtatványok*. Az »Egyetemes Kritikai Lapok«-a előfizetheti egész évre 4 koronával, a »Religio-Vallás« szerkesztőségében, VI., Bajzatuca 14.

Igazságszolgáltatás.

A miniszterelnök sajtópöre. A magyar ipar és kereskedelmi bank bukása előtt egy évvel a Székesfehérvárott megjelenő »Székesfehérvár és Vidéke« című lap akkori szerkesztője *Fényes László* cikksorozatban (12 cikkben) támadta a bank vezetését és rosszhiszeműséggel vádolta az igazgatóságot köztük gróf *Tisza Istvánt* a bank volt elnökét, *Bauer Mór* alelnököt, báró *Rosner Ervin* fiúmei kormányzót, *Beöthy László* bihari főispánt, *Kubinyi Géza* országgyűlési képviselőt, *Schwarz, Sós* és *Szécsi* igazgatókat. A megtámadott vezető férfiak *Fényes László* ellen sajtó útján elkövetett rágalmaszvétsége címén följelentést tettek és harmadfélvi vizsgálat után a budapesti büntető törvényszék, mint esküdtbíróóság az érdekes ügy tárgyalását október 20-ikére tüzték ki.

Megvert legény. *Hosszu János* és *Herbucz Flóra* Cser Sándorral együtt szolgáltak *Lakatos Albert* földbirtokosnál, a Kéza pusztán, *Mezőgyán* község mellett. A cselédség közt egyszer hire kelt, hogy *Cser Sándornak* tiltott viszonya van a másik két társa asszonyával, aki nem is tagadta, hanem még botorul eldicsekedett vele.

Hosszu Jánost bántotta a dolog s felfogadta, hogy bosszút áll *Cser Sándor*on. Rávette tehát *Herbucz Floret* a bosszura, s ez év május 6-án hajnalban, míg *Cser Sándor* aludt, orozva rátámadtak vasvillával, s úgy megverték, hogy három napig nem tért eszméletre, s öt hónapig gyógyult ki belőle. Az orvosi látlelet szerint 19 ütés érte *Cser Sándort* a fején.

A tetteseket az ügyesség szándékos emberölés kísérlete miatt fogta perbe. Tegnap volt ez ügyben a főtárgyalás az esküdtbíróóság előtt.

Az esküdtszék elnöke *Millye Gyula* táblabíró, szavazóbírók *dr. Szentlélek László* és *dr. Korn Lajos* törvényszéki bírák voltak.

Esküdtékként szerepeltek: *Sebess Gyula* K. Polgár János, *Turi Imre*, *Borbély Imre*, *Ferencsik Odón*, *Kalmár Illés*, ifj. *Kesztyüs János*,

dr. Móczár József, *Pál Gábor*, *Kádár Cyula*, *Demjén Márton*, *Müller György*. Pótesküdték: *Kocsis Lajos* és *dr. Thury Kálmán*. A vádhatóságot *dr. Nagy Géza* ügyész képviselte. *Hosszu Jánost* *Némethy Ferencz* dr., *Herbucz Floret Papp János* védték.

Az esküdték vádlottakat a súlyos testi sértés büntetésben mondták ki tünösöknek, minek alapján a kir. törvényszék, mint esküdtbíróóság *Hosszu Jánost* két évi, *Herbucz Floret* egy évi börtönre ítélte. A védők a 92. §. nem alkalmazása miatt semmisségi panaszt jelentettek be. A vádlottakat szabadlábra helyezték.

SPORT.

A lóverseny utolsó napja.

Kellemetlen, hideg, esős időben ért véget tegnap a háromnapos lóverseny a nagyváradi gypen, a rossz idő miatt csak nagyon kevesen nézték végig a versenyt.

Az eredmény a következő volt:

I. Eladó verseny. 1000 kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak. Távolság kb 1800 m. Első lett: *Catania*. (Tulajdonos gr. *Merweldt M.*) Második: *Göta elf*. (Tulajdonos *Czárán Z.*) Harmadik: *France*. (Tulajdonos *Mr. A. Wood*)

II. Nagy akadályverseny. 1800 kor. az elsőnek, 300 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak. Távolság kb. 5000 m. Első: *Felicitas*. (Tulajdonos *Makay Gy. százados*.) Második: *Wynuczka*. (Tulajdonos *Koller E. főhadnagy*.) Harmadik: *Vlellichen*. (Tulajdonos *Liptay B.*)

III. Bihari gátverseny. 800 kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak. Távolság kb. 2400 m. Első: *Fuifitz*. (Tulajdonos *Czárán*.) Második: *Coquette*. (Tulajdonos *Miskolczi*.)

IV. Haáseregi akadályverseny. 1000 kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak. Távolság kb. 2400 m. Első: *Gold Welow*. (Tulajdonos *Brodsky fhdgy*.) Második: *Mormglen*. (Tulajdonos *Keller E. fhdgy*.) Harmadik: *Barkarol*. (Tulajdonos *Bo Berg*.)

V. Iklódi gátverseny. 900 kor. az elsőnek 200 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak. Távolság kb 2800 m. Első: *Liszka*. (Tulajdonos *Keller*.) Második: *Honi*. (Tulajdonos *Nagy százados*.) Harmadik: *Szötyke*. (Tulajdonos *Czárán*.)

VI. Vigasz verseny. 800. kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak. Távolság kb 1400 m. Első: *Mutador*. Tulajdonos *Csiszár főhadnagy*.) Második: *Wiler*. (Tulajdonos *M. B. Wood*.) Harmadik: *Ses(vus Bresina*. (Tulajdonos *Markovits főhadnagy*.)

A verseny után *dr. Semrecsányi Pál* v. b. t. t., megyés püspök, — aki a versenyeken az első naptól jelen volt s élénk figyelemmel kísérte annak lefolyását, — disztribúciót adott. amelyen a versenyen jelen volt előkelőségek vettek részt.

Jelen voltak:

Dr. Beöthy László, *dr. Beöthy Pál*, *b. Karg, János*, *Markovics Antal*, *dr. Miskolczi Ferencz*, *Rimler Károly*, *Horváth Lajos*, *Kubinyi György*, *Jóny László*, ifj. *Elek Gusztáv*, *Czifra Gerő*, *Feledi József*, *Klobusiczky Béla*, *Liptay Béla*, *Szabadhegyi Géza*, *Fetser Antal*, *Olasz Elemér*, *Szunyogh Lóránd*, *Erős Rezső*, *Markovics Manó*, *dr. Szemethy Géza*, *Brém Lőrincz* és *Pataky Arnold*.

A pompás lakoma alatt *Hamza Miska* zenekara gyönyörködtette a jelenvoltakat, *Liptay Béla* pedig egy csupa »e« betűből álló hosszú és szellemes toaszban éltette ő Excelentiáját, mire az egyházfejedelem meleg hangon válaszolt.

TAVIRATOK.

Bismark Herbert halála.

Friedrichsuhe, szept. 19. (Saj. tud. táv.) *Bismark Herbert* herceg 37 óráig eszméletlen állapotban volt halálát megelőzőleg. A családtagok mind a halott mellett vannak. *Vilmos császár* bejelentette, hogy ott lesz a herceg temetésén. Királyunk a gyászoló családnak meleg hangu részvétáviratot küldött.

Öngyilkos tanítóné.

Ungvár, szept. 19. (Saj. tud. táv.) *Révész József* tanító neje ma agyonlőtte magát. Tettét pillanatnyi elmezavarban követte.

A sajtó-kongresszus tagjainak hódolata.

Bécs, szept. 19. Este a nemzetközi sajtókongresszus résztvevői *Salzburgba* érkeztek, hol *Berger* alpolgármester fogadta őket. A kongresszusi tagok a vasut közlekedésben lévő Erzsébet emlékműre koszort tettek le. Majd vacsora következett, melyen *Berger* alpolgármester és a tartományi főnök mondott pohárköszöntőt a sajtóra. Tannay bucsuszavakat intézett a kongresszus résztvevőire és köszönetet mondott a miniszterelnöknek a minisztereknek és hatóságoknak jóindulatukért. Erre a kongresszust hivatalosan berekesztették. Az Erzsébet szobornál lefolyt ünnepség után a sajtókongresszus központi iródája táviratot küldött 6 felségéhez, melyben a megboldogult királyné iránt való hódolatot juttatták az oralkodó tudomására. Köszönő táviratokat küldtek *Rainer főhercegnek*, *Golukowski külügy-miniszternek*, *Korber miniszterelnöknek* és *Wittek* vasutügyi miniszternek, valamint *Lueger* polgármesternek.

Általános sztrájk Olaszországban.

Róma, szept. 19. Rómában, Nápolyban, Milánóban, Torinóban és Bolognában teljes nyugalom van. Milánóban egy népgyűlésen elhatározták, hogy a munkát szerdán ismét megkezdik, mert a holnapi napra esik Róma felszakadásának emlékünnepe. Veneziában a gor dolások és a csatornagőzős társaság személyzete tegnap beszüntették a munkát. Tegnap este ismét megkezdődött a vasuti forgalom a venezia-mestrei vonalon. Nápolyban a közúti vasut alkalmazottai léptek sztrájkba. Rómában, Bolognában és Forliban elhatározták, hogy ma ismét megkezdik a munkát,

REGÉNYCSARNOK.

A brixtoni rejtély.

— Büntügyi regény. —

Irta: A. C. D. (Angolból.)

— Nos, uraim, — szól most a felfigyelő ünnepélyesen, — a törvény nevében le kell zárnom a jegyzőkönyvet. A foglyot csütörtökön vezetik a vizsgálóbíró elé, s akkor önöknek is meg kell jelenniük ott, tanúságtétel végett. Addig én vagyok felelős a fogolyért.

Ezzel csöngetett, két börtönőr bejött és kivezette *Jefferson Hopet*, míg *Holmes* és én a másik ajtón mentünk ki és haza hajtottunk *Baker-utczába*.

VII. FEJEZET.

Befejezés.

Csütörtökre meg is időztek bennünket tanuknak, de szembesítésre már nem is került a dolog. Hatalmasabb bíró ítelt ebben az ügy-

ban, s a Halál oly törvényszék elé szolította Jefferson Hope, amely nem a földi törvények szerint osztja az igazságot. A szerencsétlen fogoly még elfogatása éjjelén meghalt börtönében, megölte a szivbaja. Arcza elégedett volt és mosolyogni látszott, mintha jól végzett munka és hasznosan eltöltött élet után tért volna örök pihenésre . . .

— Gregson és Lestradeot alighanem a guta kerülgeti, — mondta Holmes, mikor a Jefferson Hope haláláról beszélgettünk. — Ha nem lesz végtárgyalás, őket sem ünnepli a sajtó, s bizonyára elmarad a várt előléptetés is. — De hisz erre nem is számíthattak, — feleltem csodálkozva. — Nekik ugyszólván semmi részük se volt a fogoly kézzre kerítésében.

— Nem az a kérdés, hogy kinek menyinyi a valódi érdeme, — szöjt Holmes keserűen, — hanem az, hogy ki mennyit bír elhitetni a közönséggel. . . No de sebj! — folytatta kissé vidámban, — én nem bánom meg, hogy fáradtam az ügygyel. Ennél érdekesebb esetem még egy se volt. Egyszerűsége mellett is sok tanulságos részlete van.

— Ön egyszerűnek mondja? — kiáltottam föl álmélkodva.

— Hát bizony egyszerű is, — felelte Holmes, mosolyogva meglepetésemre. — S egyszerű voltának legerősebb bizonyítéka az, hogy minden segítség nélkül, csupán néhány közönséges következtetéssel, három nap alatt el bírtam fogni a tettest.

— Ez igaz, — hagytam helyben.

— Egyszer már megmagyaráztam önnek, — folytatta Holmes — hogy minden, ami nem közönséges, inkább előmozdítja, semmint gátolja a nyomozást. Az éféle problémák megoldásánál az a fődolog, hogy tudjunk visszafelé következtetni. Ez nagyon hasznos és nem is nehéz; de rendszeren nem igen törődnek vele s így semmi hasznát se veszik. Mivel a mindennapi életben hasznosabb az előre következtetés, ennek a logikai műveletnek az ellenkezőjét rendszeren elhanyagolják. Ötven ember közül aligha egy ért az utóbbihoz.

— Megvallom, — feleltem habozva — hogy nem igen látom, hogy hová akar ön kilynkadni.

— Ezt én is gondoltam. De megpróbálom világosabban beszélni . . . Sok ember van, akinek elmondhatunk egész sor eseményt: s ezeknek láncolatából ők viszont előre megjósolják az eredményt. Tehát tudnak következtetni előre, a csoportosított tényekből levonják a következményt. De olyan ember igen kevés van, aki, ha csak az eredményt, a következményt mondjuk meg neki, csupán ebből meg tudja állapítani azokat a tényeket, melyeknek láncolatából az eredmény következik. Ezt a tehetséget nevezem én visszafelé következtetésnek vagy elemzésnek.

— Most már értem! — feleltem.

— Na lássa! . . . Ez az eset is olyan volt: adva lévén az eredmény, meg kellett találni az okozó tényeket és a kísérő körülményeket. Megpróbálom lépésről-lépésre világossá tenni ön előtt a visszafelé következtetésem egész menetét ebben az ügyben . . . Tehát kezdjünk előről . . . Amint emlékszik, a kocsi megállítottam az utcasarkon és gyalog mentem a házig. Mindenekelőtt az ország-utat néztem, ahol világos kerék nyomot láttam, s mindjárt ott a hely színén megállapítottam azt is, hogy a kocsinak éjszaka kellett ott járnia, mert a gyilkosság fölfedezése óta nem fordult meg kocsis az utcában, abból, hogy a kerekek közel fekszenek egymáshoz, mindjárt tudtam, hogy bérkocsiról van szó, mert a magánfogatok tengelye jóval hosszabb, s következképpen a kerékcápasok távolsága is nagyobb, mint a magánfogatoké.

— Ez volt első bizonyos körülmény. Aztán lassan mentem végig a kerten, melynek talaja véletlenül agyagos volt, úgy, hogy a nyomok fölötté mélyen és élesen látszóttak rajta. A lábnyomok ismerete már tudomány melyet a delektivnek soha sem szabad elhanyagolnia, mert sok esetben minden a lábnyomok helyes interpretálásától függ.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTOI POSTA.

Sz. Á. (Szarvas.) Az ilyen fontos dolgot idejében kérjük megküldeni, hogy aktuális legyen hozzászólásunk. Most csak röviden ismertettük, de alkalomadtán részletesen fogunk foglalkozni vele. Üdvözlét!

KOZGAZDASAG.

Határidők.

	Budapest, szept. 19.
Buza áprilisra	10.92
Buza október	10.69
Tengeri	7.56
Rozs okt.	8.28
Zab ápr.	7.36
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. szept. 19-án.

Oszták hitel	685.50
Magyar hitel	749.50
Allmvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	585.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 19.

Magyar aranyjárdék 4%	118.90
Magyar koronajárdék	97.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4%	97.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.50
Italmérsi jog megváltá i kötvény	88.75
Horváth szlavon földtehermentési kötvény	2.06
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	161.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	99
Oszták járdék papirban	99.85
Oszták járdék papirban	1.19
Oszták járdék aranyban	99
Oszták korona járdék	1.50
Oszták államsorsjegyek	16.15
Oszták magyarban részvény	765.50
Magyar hitelbankrészvény	6.56
Oszták hitelintézet részvény	6.40
Párisi vista	19.02
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.87
Németbirodalmi márka	23.93
Londoni vista	94.95
20 márkás arany	23.46

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Ertesítés!

A közelgő iskolai idényre úgy fű mint leánykák részére szükséges bármely intézet előírása szerint mindenféle színes és fehér ruhákra ugyszintő a legjobb minőségű harisnyák szolid olcsó árban kaphatók

Háasz Manó

kézmű- és divatáruháza

Nagyvárad,

Zöldfa-utca elején.

Hirdetések felvételnek

a legjutányosabb árban e lap kiadóhivatalában.

FŐ-ÜZLET: Zöldfa-utca, a Zöldfa-kávéházzal szemben.

Szülők figyelmébe ajánljuk

fiuk és leánykák részére: kész fehérműeket, ugyszintén paplanok, harisnyák minden rőfös és női divatáruk nagy választékban.

FÉRFI-INGEK. Szolid és pontos kiszolgálás mellett.

Szabó Testvérek rőfös- és divatáruháza Nagyvárad, Zöldfa-utca, — a »Zöldfa«-kávéházzal szemben és a »Zöldfa«-sörccsarnok mellett. —

FIÓK-ÜZLET: Zöldfa-utca, a Zöldfa-sörccsarnok mellett.

FINOM KISZOLGÁLÁS.

SZOLID ÁRÁK.

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. vevőközönség becses figyelmét felhívni áruházam újonnan berendezett

szőnyeg-osztályára

futó-, ebédlő- cocus-szőnyegeket a legnagyobb választékban, linoleum-bőrvásznak a legjobb gyártmányokban.

Kézimunka-osztályomat a bel- és külföld összes újdonságaival szereltem fel, u. m. smyrna gobelin, posztó, congres, északi, teneriffa stb. kezdett és kész munkákkal.

Női ruha kelmek és selymekben különleges újdonságok. Vásznak, fehérneműekben csakis elsőrendű gyártmányok, selyem-, szövet- és cloth-alsószoknyák, női férfi és gyermek kalapok nagy választékban.

Rövidárúk, szabókellékek, kötött- és szövött-árúk nagy raktára.

Női szövet- és flanel-blousok, valamint kész gyermek ruhák feltűnő olcsón végleg kiárusítatnak.

CZILLÉR IMRE

áruházában OLASZI, FŐ-UTCZA.

Temesvári bőrkezyük és feyház kötött harisnyák.

Folytonos újdonságok övek és fátolokban.

A
„Nagyváradai Hitelbank“
 részvénytársaság
 (Kossuth Lajos-utca 10. sz.)
 házak és földbirtokokra 10—50 évi
 időtartamra a legolcsóbb kamattal

és a legelőnyösebb feltételek mellett
**törlesztéses
 jelzálogkölcsonöket**
 nyújt,
 melyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább

kamatozásu kölcsonöket bélyeg- és illetékmentesen convertál. Eltögrad betéteket könyvecskékre és folyó számlára:
 6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet. Előnyös feltételek mellett leszámított váltókat. Értékpapírok, ékszerék és terményekre előleget ad.
 789 **Az igazgatóság.**

Még csak egy pár napig.

Hatóságilag engedélyezett

VÉGELADÁS!

Az üzlethelyiség átadása folytán

már csak szeptember hóban. A még raktáron levő árukat minden elfogadható árban árusítom.

SERÉNYI M. Szt.-László-tér, Sas-szálloda kapuja mellett.

Még csak egy pár napig.